

## 17. MAI 2005

KJÆRE BYGDEFOLK OG ALLE ANDRE SOM ER HER,  
GRATULERE MED DAGEN!!

I dag feire nordmenn over hele verden vår nasjonaldag. Også andre land feirer sin nasjonaldag, men ingen andre steder er det barn og ungdom som er paradens viktigste innslag. Jeg er stolt av vår feiring av og av barnetoget.  
HURRA for 17. mai

17. mai er Grunnlovsdagen, og den demokratiske styreformen og tanken om frihet, likhet og brorskap som ble nedskrevet i 1814, er den politiske plattformen Norge har den dag i dag.

Ved Unionsoppløsningen i 1905 var nasjonens uavhengighet og markeringa av **det norske** hovedsaken, nå, hundre år seinere, er kulturelt mangfold, internasjonal solidaritet og fredsarbeid verdier som blir fremheva.

Nettopp nå med markeringer av 60 års jubileet for slutten på 2. verdenskrig, blir vi minnet på om at fred ikke er et sjølsagt gode. De underliggende årsaker til dagens kriger er fattigdom og kamp om naturressurser. **Kampen mot fattigdom er derfor fredsskapende arbeid.** Norge gir ca 1 % av BNP til bistandsarbeid. Om alle rike land ga 0,7%, ville vi kunne gjøre slutt på den verste fattigdommen, redde millioner av menneskeliv og kanskje få varig fred. I dag er det dessverre slik at pengestrømmen går **fra** det fattige Sør **til** det rike Nord. Vi rike blir rikere langt raskere enn de fattige får sin levestandard forbedret. Vi ønsker en rettferdig fordeling, men vet at jordas naturressurser ikke vil strekke til om alle skulle ha det samme forbruket som oss. Dette er ett av mange problemer som bare kan løses gjennom internasjonalt samarbeid.

Internasjonalt arbeid er viktig for Norge, og vi deltar i fredsbevarende styrker i FN og NATO regi, men vi deltar også i en okkupasjon som hver dag koster menneskeliv. Militære og humanitære roller blandes på en ny måte og gjør bildet av Norge som fredsbygger uklart. Jeg er likevel glad for at Forsvaret deltar internasjonalt og gjør en innsats for fred og konfliktløsning ute, mens de blir ydmyka og latterliggjort her heime for pengerot og udyktighet.

Ungdommer og voksne fra Bardu deltar i militære operasjonene, de reiser ut i humanitært arbeid og de reiser ut for å utdanne seg og for å arbeide. Jeg tror at den internasjonale erfaringen de kommer hjem med, gjør Bardu til et rausere samfunn med blikket vendt ut over landegrensene. Tragedier i land langt borte, som Tsunami katastrofen, rammer hardt når en fra bygda mister livet, og vi forstår lidelsene på en mer direkte måte enn noe tv bilde kan formidle.

Norge er blitt kåret til ett av verdens beste land å bo i. Vi er rike og vellykka, men liker omverdenen oss?

Flere spørreundersøkelser i Europa om synet på oss nordmenn, gir ikke noe positivt bilde. Vi blir oppfatta som egoistiske rikinger som har nok med oss sjøl.

Men heldigvis er det ikke slik over alt. For noen år siden bodde jeg i verdens eldste kristne nasjon, Armenia. I hovedstaden ligger en av verdens eldste kirker,

Edsjmiasin. I tilknytning til kirka er det et lite museum. Da vi kom inn i der, blei oppmerksomheta straks fanga av en billedvev som fyller en hel vegg. Motivet er en seirende Frelser på en hvit hest, Frelseren har et flagg i handa, det er rødt, hvitt og blått, det norske flagget. Presten som er omviser forklarer at det norske flagget symboliserer godhet og nestekjærlighet. Fridtjof Nansen reddet i 1920 årene hundre tusenvis av menneskeliv gjennom sin innsats for armenske og russiske flyktninger. En enkelt manns innstas har gjort Norge til et symbol for humanisme og fred, og forplikter oss for all ettertid. Vi kan ikke alle være en Nansen, men vi kan bestrebe oss på å gjøre en forskjell for våre medmennesker, og jeg vil berømme Bardu Røde Kors som gjør en innsats for at kvinner som er her som asylsøkere eller flytninger skal føle at vi bryr oss om dem.

Bardu er en spesiell kommune i nordnorsk sammenheng: Den har ingen kyst, den har et årlig gjennomtrekk av flere hundre unge jenter og gutter, den skårer høyt på levekårsstatistikkene, blir positivt omtalt i mediene, har relativt god økonomi, stabil legedekning, fornøyde bønder, full barnehagedekning, bare ett sentrum og folketallet har steget med 1,3 % siden 1994. Og ikke å forglømme flere verdensmestere på ski.  
**Men hva med framtida?**

På årets Innlandskonferanse på ALA blei framtida til bygdenorge diskutert. Rogalandsforskning i Stavanger har på oppdrag fra Sponheim i Landbruks og mat departementet lagd en beskrivelse av 4 ulike bygder og tenkt seg utviklinga 10 år fram i tida.

Den bygda det går dårligst med har de kalt Motvindbygda. Der bli arbeidsplasser lagt ned, de krangler innbyrdes og nye ideer blir møtt med skepsis. Landbrukseiendommer blir ute av drift, men legges ikke ut for salg. Bygda forgubbes, skolen blir nedlagt. Det går nedover.

Suksessbygda heter Anti Jante. Jante er et sted i boka "En flyktning krysser sitt spor", skrevet av Axel Sandemose i 1933. I Jante hersker Janteloven.

**I Lov 1 heter det: Du skal ikke tro at du er noe, og  
Lov 10 sier : Du skal ikke tro at du kan lære oss noe**

Anti Jante har den motsatte holdning. Alle betyr noe, er noe og kan bidra til fellesskapet. Her lever tradisjoner innen folkemusikk, håndverk og tradisjonsmat. Men det er et rockeband, en kunstmaler som gjør bygda populær i regionen. Folk motiverer hverandre til kreativitet og grunneiere og bønder søker nisjer og tilleggsnæringer. Et mer kvinnevennlig jordbruk er i framvekst. Bygda satser på opplevelses turisme og matkultur, og folk med fremmedkulturell bakgrunn er en ressurs. I sentrum utvikles det som kalles et urbant miljø, en bygdeby, folk trives og bygda vokser.

Politiske beslutninger og ledelse er lite beskrevet. Det er bygdefolket som avgjør bygdas framtid.

Hva slags bygd ønsker vi å bo i om 10 –15 år?  
Hva vil vi med Bardu?

Bardu har i likhet med de fleste andre kommuner i landet, kommet til at sammenslåing med andre kommuner er uaktuelt. I stedet skal det satses på

samarbeid. Men trenger vi nå egentlig det? De andre har jo så mange problemer og vi har det jo så bra. Veksthuset er snart ferdig, Vikensenteret er i rute, det bygges boliger for personer med psykiske problemer og i juni skal vi arrangere Sommeridrettsleker for psykisk funksjonshemmede fra hele landet, Forsvaret skal bygge ut for 90 millioner. Vi har feira kirka, kommunalt sjølstyre og idrettslaget. Hva kan vel naboene tilføre oss?

Eg bare minne om at det var den bygda som var mot Janteloven § 10, "Du skal ikke tro at du kan lære oss noe" som blei spådd den beste utviklinga.

Turisme er ett av stikkordene for utviklinga av framtidas Bardu. Skal Bardu satse på å kopiere andre og tilby turistene støy, stank og sjalabajs, eller velge det mer eksklusive og tilby stillhet, skjønnhet og saga? Heldigvis har Bardu mer enn Altevatnet å by på. Canyonen i Sjørdalen er unik i Europeisk sammenheng, også uten golfbanen. Isdalen og Stordalen har hemmeligheter og eventyr å by på. Planene om en Nasjonalpark i disse områdene gir nye perspektiver, og mulighet for å bygge opp et spennende og helhetlig tilbud til rike turister som er villig til å betale godt for god kvalitet. Gårdene i bygda har historier å by på og tradisjonell mat er mer enn lapskaus og lefse.

Bardus historie starta ikke i 1791. Samenes bruk av området er nesten ikke fortalt og det letes etter fortidsminner fra langt tilbake i dyregravene ved Leina og Bågastellene er en nesten ukjent del av vårt kulturlandskap. Mange i bygda har historier å fortelle. Min svigerfar, Peter Hasvold og noen sambygdingar gikk i 1936 på ski i områdene Altevatnet /Leina. De var på oppdrag fra Lappefogden. Svigerfar skreiv i denne notisboka om folk og hendelser, om vær, føreforhold og om observasjoner av rein. Notatene danna grunnlaget for en rapport til Lappefogden. Dagboka er her og rapporten ligger kanskje i et arkiv. Et godt grunnlag for bygdefortellinger og forskning i vår nære historie. Kan fortellinger som denne og andre bidra til ettertraktet turisme og forskningsaktivitet?

I Bardu er det en økende befolkning i alderen mellom 65 og 80 år. Flere og flere tjenester tilbys digitalt og for noen eldre er dette en stor utfordring, men de eldre er ikke utgått på data – de trenger bare et kurs! Vi som lærte å tenne oljelampe før vi kunne lese, vi kan lære alt. Den reelle pensjonsalderen er nå nærmere 60 enn 70, og bildet av den typiske pensjonistmannen som kjøre bil med hatt på hode og den kvinnelige pensjonisten som den forsagte bestemor med kamferdrops i veska, stemmer ikke lenger. Her i Bardu truer de med å lenke seg sammen om noen rører parken rundt eldresenteret. Og gruppa blir vel ikke svekka hvis gammelrådmannen en gang får avløsning og går inn i pensjonistenes rekke. Dessuten går vi på kafe og drikk rødvin midt på dagen hvis det passer oss. Vi holder forbrukersamfunnet i gang og er ei gruppe å regne med i alle sammenhenger.

De unge trives også i Bardu, men har bygda noe å by dem når de etter endt utdanning skal slå seg ned og stifte familie? Dagens unge søker seg bort fra realfagene og vil heller bli skuespillere og journalister. Flere og flere peker på at dette er et voksende problem for samfunnet som helhet. På Alta vgs i oljefylket Finnmark, vil det til høsten være to elever med fysikk som fag. Det er skremmende! Hva om Barduskolene og barnehagene tok mål av seg til å inspirere og motivere innen de fagene landet trenger? Vår rikdom bygger på teknologiske nyvinninger og kunnskap er den verdien som skal berge oss når olja tar slutt, det må derfor tenkes langsiktig og bevisst på ungdom og utdanning. Skolestrukturen i Bardu er oppe til revurdering,

da er det viktig å ta med den delen av skolen som ikke kan beskrives i kroner og ører. Skolen skal først og fremst formidle kunnskap, men også skape respekt for andres kultur og samtidig definere og bevisstgjøre oss om vår egen, og det er kultur og ikke penger som bygger et **godt** samfunn. Jeg tror ikke at det er slik som Børre Berglund antyder at bare nød lærer naken kvinne å spinne. Plan og vilje kan også få rokken til å surre. Det vi vil, det får vi til!!

Bardu har en flerkulturell befolkning og historie, og jeg er glad for at det samiske flagget er heist her i dag. Vi kunne heist langt flere flagg. Vi har innbyggere som er kommet hit langveisfra med en bagasje det ikke er lett å bære og en drøm om fred og frihet for sitt land. Jeg håper at vi på nasjonens fødselsdag inkluderer og gratulerer også dem med dagen. Jfr Janteloven §1.

Nå har jeg snakka litt om fortid og mye om framtid, men vi må ikke gløkke å leve her og nå – nyte dagen, flire mer og glede oss over livet!

Ha en fortsatt fin 17.mai !!